

TÜRKİYE'DE ASTRONOMİ

Prof. Dr. H. Gökmen TEKTUNALI

*İ.Ü. Fen Fakültesi, Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü
Bölüm Başkanı*

Geçtiğimiz öğretim yılı içerisinde Bölümümüzden birkaç öğretim üyesi ile birlikte, çeşitli vesilelerle İstanbul'da bazı ortaöğretim kurumlarını ziyaret ettik. Bu arada Astronomi ile ilgili muhtelif konularda konferanslar da verdik. Önce bu konferanslarda edindiğim bazı izlenimlerden söz etmek istiyorum.

Öğrenciler, hatta öğretmenler ve veliler, konferanslara büyük ilgi gösterdiler. O pırıl pırıl çocukların sordukları çok güzel ve isabetli sorular, bizleri gerçekten çok memnun etti. İlâveten, kurgu-bilim-UFO-astroloji ağırlıklı da pek çok soru geldiğini ve bu arada öğrencilerin bu konuda yanlış yönlendirilmiş olduklarını tespit ettiğimizi de söylemek gerekir. Bundan üzüntü duyduk; çünkü okullarda öğrencilerin astronomi ile ilgili eksikliklerini, yanlışlarını, meraklarını giderecek bir astronomi dersi ve öğretmeni yoktu.

Peki bu ders ortaöğretim programında neden yok? Ülkemizde çeşitli üniversitelerde Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümleri var. Bu bölümler Türkiye standartlarına göre yeterli düzeyde öğrenci de yetiştiriyorlar. Buna rağmen bu öğrenciler astronomi dersi öğretmenliği yapıp, yukarıda belirttiğimiz eksikliği gideremiyorlar; çünkü ortaöğretim programında astronomi dersi yok.

Peki şimdi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümlerini bitiren öğrencileri düşünelim. Bu öğrenciler, öğretmenlik de yapamadıklarına göre o bölümlerde neden okuyorlar? Zevk için mi okuyorlar? Sadece bir sosyal faaliyet olsun diye mi okuyorlar? Yoksa sadece merak gidermek için mi okuyorlar? Muhakkak mezun olduktan sonra bu öğrencilerin çoğu, meslekî olmasa da bir iş buluyorlar ama bu yeterli mi?

Meslekî açıdan bu bölümlerden mezun olan öğrenciler başka ne yapabilirler? Araştırma Görevlisi olabilirler. Ama kaç? Hepsi akademik çalışma yapabilecek temele, kapasiteye, isteğe sahip mi? Diyelim ki hepsi de gereken özelliklere sahip; peki o zaman bu öğrencilerin hepsini Araştırma Görevlisi olarak istihdam etmeye imkân var mı? Bölümlerin imkânları buna yeterli mi? Bölümler-

de yeterli akademik çalışmalar yapılabiliyor mu? Muhakkak bölümlerde Türkiye standartlarında da olsa bir takım akademik çalışmalar yapılıyor. Daha fazlası, iyisi neden yapılamıyor?

Astronominin temeli gözleme dayanır. Peki o zaman Türkiye'de uluslararası standartlarda gözlem yapılabilecek bir Ulusal Gözlemevi var mı? Yok. Peki neden yok? İlgili öğretim üyeleri bu işle yeterince ilgilenmiyorlar mı? Bildiğim kadarıyla hayır. Acaba ülkemizde böyle bir Ulusal Gözlemevi kurulmasına katkısı olabilecek kuruluşlar yapılacak işleri bir önem sırasına koydular da, henüz buna sıra mı gelmedi? Yoksa bu iş için karşılanamayacak kadar büyük meblâğlar, milyarlarca dolar mı gerekiyor?

Bildiğim kadarıyla bu Ulusal Gözlemevi kurma projesi gerçekleştiği takdirde yurt-dışından, özellikle teknik açıdan çok yardım gelecek. Ayrıca bir Ulusal Gözlemevi kurulması halinde, gözlem şartlarının ender rastlanan kalitede olmasından dolayı Türkiye'ye gelecek pek çok yabancı bilim adamı ve beraberlerinde getirecekleri kimselerin, Türk bilim hayatından, turizme kadar pek çok alanda bir aktivite yaratacakları da işin bir başka yönüdür.

Diğer ülkelerdeki durum, Sempozyumda konuşan arkadaşlar tarafından ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır. Bununla beraber bu konuda özellikle vurgulamak istediğim şey şudur : Bir açıdan astronomi çalışmalarının bir sonucu olan Uzay Teknolojisi'nin, günlük hayatta insanların refahı için kullanılabilir hale gelmesi, çok önemli bir olaydır.

Sonuç olarak özetle şunu söyleyebilirim : Bütün bu söylenenlerin gerçekleşmesinde, gerekli yatırımların yapılması kadar astronominin, astronomi eğitim-öğretiminin, üniversite düzeyinde astronomi öğrenimi yapacak olan kimselerin gerekli yetenek ve alt yapılarının gözetilmesinin ve ortaöğretim programına dahil edilecek bir astronomi dersinin payı ve önemi, büyük ve kaçınılmazdır.